

Kâzım Berzeg'in Ardından*

Atilla Yayla

Prof. Dr. | Haliç Üniversitesi Öğretim Üyesi
Liberal Düşünce Topluluğu Yönetim Kurulu Başkanı

Türkiye 7 Şubat 2016 günü acı bir kayıp yaşadı. Kâzım Berzeg İstanbul'da evinden çıkıp gazete almaya giderken bir kalp krizi geçirdi ve vefat etti (Doğumu 1938, Samsun).

Kâzım Berzeg çok yönlü bir insandı. Meslek olarak çiftçilik ve hukukçuluk yaptı. Çiftçilik tecrübesi onun piyasa ekonomisinin önemini ve devletin ekonomik hayata müdahalelerinin zararını çok erken anlamasını sağlamıştı. Kâzım bey her zaman ziraat ve ticaret odalarında serbest piyasanın ne olduğunu daha iyi anlayacak insanlar bulunduğuna inandığını vurgulardı.

Kâzım Bey İstanbul'da hukuk okudu. Uzun yıllar avukat olarak çalıştı. İyi bir fikir adamıydı. Birçok yerde değişik konularda önemli yazılar kaleme aldı. Bazı yazıları Liberalizm, Demokrasi, Kapıkulu Geleneği (Liberte Yayınları) adıyla derlendi ve yayınlandı. Türkiye'nin öncü insan hakları savunucularından dandı. Onu diğer insan hakları avukatlarından ayıran hususiyet özel mülkiyetin bir temel insan hakkı olduğuna inanmasıydı. AİHM'de birçok mülkiyet davasını takip etti ve hemen hepsini kazandı.

Hukuk tahsil etmesi ve insan haklarına inanması Kâzım Beyi doğal olarak liberal düşüncenin sahiplerine taşıdı. 1990'ların başında Ankara'da toplanarak Liberal Düşünce Topluluğu'nun kuranlar, biri hariç, entelektüel göç yaşamış veya yaşamakta olan, yani başka dünya görüşlerinden liberalliğe kayan/kaymakta olan kimselerdi. Tek istisna Kâzım Berzeg idi. O kendisini bildi bileli liberaldi. Yıllar boyunca ülkedeki tek liberalin kendisi olduğu düşüncesiyle, yalnızlık içinde yaşamıştı.

* Bu yazı, 09.02.2016 tarihli Yeni Yüzyıl Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

Kâzım Bey çok güçlü karakter özelliklerine sahip bir insandı. Bunlardan biri takdir ettiği ve fikirlerde ortaklaştığı insanları ısrarla takip etmesiydi. Bana da bu şekilde ulaştı. Buluşup tanışmamız Türkiye'de liberalizmin tarihinde yeni bir dönemin açılışına sebep oldu. Bunu birkaç yerde biraz da şaka yollu şöyle ifade ettim. Kâzım Bey Türkiye'deki tek liberal olduğunu düşünüyordu. Ben ve Mustafa Erdoğan da yegâne liberallerin ikimiz olduğu kanaatindeydik. Kâzım Bey grubumuza katılınca, grup üyelerinin sayısı ikiden üçe çıktı (bir de İstanbul'da Gülay Göktürk'ün bulunduğunu bir süre sonra öğrenecektik). Böylece grup yüzde elli büyüdü. Bu bende zaten mevcut olan organize bir şeyler yapma arzusunu iyice dürttü. Kâzım Bey de beni daima destekledi. Böylece LDT'nin kuruluş süreci ortaya çıktı ve bu süreçte Kâzım bey önemli roller oynadı.

Kâzım bey bir süre sonra LDT'ye Kızılay Karanfil Sokak'taki ofisinde bir oda tahsis etti. LDT'nin kendine ait mekân hikâyesi orada başladı. Ondan önce günlük buluşmaları Yüksel Sokak'taki Pigalle Restoran'da, aylık yemekli toplantıları ise bugün Dost Kitabevi'nin bulunduğu Karadeniz Restoran'da yaptık.

Kâzım Bey derinliğe sahip bir fikir adamıydı. Akademik disiplin almamıştı ama kaynak kullanmaya ve fikirlerini sistematik biçimde ifade etmeye istekli ve muktedir. Kendisinden gerek ben gerekse diğer arkadaşlar çok şey öğrendik. Bazen orijinal fikirleriyle bizi şaşırtırdı. Bürokratik tahakküme çok vurgu yapardı. Yargı camiasının içinde bulunduğu perişan ve dehşet verici durumu ilk defa ondan dinledik.

Kâzım Bey çelebi bir insandı. İyi huyluydu. Yaşına bakmaksızın, öğrenciler dâhil herkese "siz" diye hitap ederdi. Daima iyi niyetliydi. Kimseyle sert tartışmaya girmezdi, insanları aşağılamazdı, küçük görmezdi. İnsanların moralini bozmaya değil arttırmaya, bir şeyler yapmaktan caydırmaya değil teşvik etmeye çalışırdı. Hiç unutmam, bir ara kendisinin lüks bir Ford Scorpio arabası vardı. Ofisine gelen bir ziyaretçi Murat 124 aldığını söyledi. Kâzım Bey "çok sevindim, çok güzel bir araba almışsınız, hayırlı olsun" diyerek o kişiyi yolcu etti. Bu tavır beni çok etkilemiştir.

Kâzım beyin vefatıyla büyük bir dostu kaybettim. Liberal camia ve Türkiye de büyük bir fikir adamını kaybetti. İnaniyorum ki Kâzım Bey unutulmayacaktır. Hem eserleriyle yaşayacak hem de kendisinden feyz ve destek alan kişiler ve Liberal Düşünce Topluluğu ona vefa borcunu ödemek için gerekeni yapacaktır.

Çocuklarının, eşinin ve yakınlarının başı sağ olsun. Ruhu şad, mekânı cennet olsun.

Kâzım Berzeg'i Tanır mısınız?*

Bekir Berat Özipek

Prof. Dr. | Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi
Liberal Düşünce Dergisi Editörü

Sevdiğiniz insanların vefat haberini almanın hüznüne çoğu kez bir tamamlanmamışlık duygusu eşlik eder. Aslında ona söyleyecek daha çok sözünüz, konuşacağınız çok mevzu ve beraberce yapacağınız çok iş vardır.

Ama artık bunu yapamayacağınızı bilirsiniz.

Türkiye'nin en değerli fikir insanlarından, Liberal Düşünce Topluluğu'nun ilk yönetim kurulu başkanı, büyüğümüz ve dostumuz Kazım Berzeg'in vefatını haber almanın üzüntüsüne eşlik eden de bu tamamlanmamışlık duygusuydu.

Kazım Bey'i ilk kez 1992 yılında, araştırma görevlisi olarak bulunduğum Hacettepe Üniversitesine geldiğinde görmüştüm.

Hocamız Atilla Yayla'nın yeni yayımlanmış olan Liberalizm adlı kitabını okumuş ve ilk kez liberalizm kavramının gerçek muhtevasını açık ve derli toplu biçimde ifade eden Türkçe yazılmış bir kitapla karşılaştığı tespitinden hareketle onun yazarıyla tanışmak istemişti.

Atilla Hoca o gün de odasında olmadığından dolayı onu ben karşılamış ve misafir ederek kendisiyle sohbet etmiştim.

Konuşurken kelimeleri çok dikkatli ve yerli yerinde kullanan, sempatik ve nezaketli bir insandı karşımdaki. Nezaketinin yapmacık değil kişiliğinin bir parçası olduğu belliydi.

---

* Bu yazı, 11.02.2016 tarihli Yeni Yüzyıl Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

Kendisini “kıdemli ve istikrarlı bir liberal demokrat” olarak tanımlıyordu ve elinde Türk Tarımı ve Toprak Reformu adlı kitabıyla birlikte, yıllar içinde çeşitli gazetelerde yayımlanmış makalelerinden örnekler vardı.

Ertesi gün Atilla Hoca'ya bıraktığı kitabı verdim ve olumlu izlenimlerimi aktardım. Atilla Hoca onu bürosunda ziyarete gitti ve kısa bir süre sonra Liberal Düşünce Topluluğu'na dönüşecek olan beraberlik böyle başladı.

Yıllar sonra o günleri anlattığı kitabında Atilla Hoca, “Kazım Bey'in ortaya çıkışı ve hayatımıza girişi bizim için büyük bir olaydı. Ne de olsa grubumuz yüzde elli büyümüştü. Üstelik o bizden daha yaşlı, daha tecrübeli, görmüş geçirmiş bir insandı” diyecekti.

“Erkenci Fikirler”

Kazım Berzeg, 1938'de Samsun'da Kuzey Kafkasya kökenli (Çerkez, İbîh) Berzeg ailesinin bir ferdi olarak dünyaya geldi. Ailesi “demokrasi tarihimizin ana çizgisi” olarak tanımladığı “liberal sağ” gelenektendi.

İkinci Meşrutiyet sonrası “liberalenin başbakan adayı” olduğu söylenen ve İttihatçıların “Babı Ali Baskını”nda öldürülen Harbiye Nazırı Berzeg-Babuk Nazım Paşa ile aynı ailedendi. Babası İhsan Bey, Samsun'da ilk Demokrat Parti'nin kuruluşunu gerçekleştiren isimlerdendi.

Ama dünya görüşü, onun için sadece bir aile mirası meselesi değildi. Kendisini yakından tanıyanların da kolaylıkla fark edebilecekleri gibi, kişiliği ile ideolojisi arasında bir uyum vardı.

Ama fikir meselesi değil sadece. Fikirlerden de kalıcı olan bir şeyler var ki belki ben Kazım Bey'i onlarla da hatırlayacağım.

Sariye Hanım ve Diğerleri

Samsun'da Altinkaya Barajı yapıldığında yüzden fazla çiftçi ailesinin tarlası kamulaştırılmıştı. Ancak kamulaştırma bedelleri düşük tutulmuş, o düşük bedelin de DSİ tarafından taksitle ödenmesine karar verilmişti. İyi kötü kendisini geçindirebilen insanlar, bir sabah devlet yüzünden gözlerini yeni güne yoksul açmışlardı.

Devletin verdiği para, geçimlerini karşılamaya yetmiyordu. Yargıya başvurdular, yargı her zamanki gibi devleti haklı buldu. Sariye Akkuş da mağdurlardan biriydi. Ama Samsunlu hemşerisi onun ve ardından yüzden fazla

çiftçi ailesinin davasını Avrupa İnsan hakları Mahkemesi'ne taşıyıp davayı kazanıncaya kadar.

Ama hikâye burada bitmiyor.

Dava devam ederken, sahip olduğu toprakla geçinip giderken devlet eliyle muhtaç hale getirilmek hemşerilerinden birine ağır gelmiş ve bu durum onu yatağa düşürmüştü. Ta ki bir gün davayı kazandığı ve ona tazminatının verileceği müjdesi gelinceye kadar.

Ama aslında hukuki süreç sonuçlanmamıştı. Hemşerisinin durumunu bildiği ve ona onurunu kırmadan yardım etmek istediği için, daha dava bitmeden, “davayı kazandık, bu da tazminatın” diyerek ona ödeme yapan avukatı Kazım Bey'den başkası değildi.

Güzel bir insandı ve güzel bir iz bıraktı bu dünyaya. Ve fikirler kadar kalıcı başka bir şeyler.

Allah rahmet eylesin.